

УДК 37.037

ДОМІНУЮЧІ МОТИВИ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ ПРИ ОБРАННІ СПОРТИВНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Христофорова Валерія, Гунченко Валерій
Херсонський державний університет

Анотації. В статті розглядається вивчення першочергових мотивів приходу юних спортсменів у спорт а також особливості та відмінності мотивації у юних спортсменів, які займаються різними видами спорту. Причини за якими спортсмени займаються певним видом спорту, можуть бути самими різними, і їх важко звести до якихось очевидних принципів.

Ключові слова: мотивація, потреби, спорт, спортивна діяльність, досягнення успіху

Аннотация. В статье рассматривается изучение первоочередных мотивов прихода юных спортсменов в спорт, а также особенности и различия мотивации у юных спортсменов, занимающихся различными видами спорта. Причины, по которым спортсмены занимаются определенным видом спорта, могут быть самыми различными, и их трудно свести к каким-то очевидным принципам.

Ключевые слова: мотивация, потребности, спорт, спортивная деятельность, достижения успеха

Annotation. The article discusses the study of priority of motives coming young athletes in the sport, as well as specificities and differences of motivation among young athletes involved in various sports. The reasons for which athletes are engaged in a certain sport can be very different, and it is difficult to reduce to some obvious principles.

Key words: motivation, needs, sport, sports activity, success

Постановка проблеми Спортивна діяльність окремого спортсмена або команди в будь-якому виді спорту завжди обумовлена тими чи іншими мотивами, які мають як особистісну, так і суспільну цінність. Вони виступають в якості внутрішніх спонукань людини до діяльності. В якості мотивів спортивної діяльності можуть виступати різні інтереси, прагнення, потяги, установки, ідеали.

Однією з проблем психологічної підготовки – збереження бажання спортсменів до постійного вдосконалення протягом тривалого часу. З особливою гостротою ця проблема проявляється в останні роки у зв'язку з різко зростаючими тренувальними і змагальними навантаженнями, фізичними і психічними напруженнями, витратами часу.

Мета дослідження – визначити мотиви юних спортсменів, що впливають на вибір спортивної спеціалізації.

Організація дослідження. Експериментально-дослідна робота проводилася з вересня 2015 року по квітень 2016 року на базі Херсонського вищого училища фізичної культури з наступних видів спорту: академічне веслування, гандбол, вільна боротьба, гімнастика. У експериментальній роботі були задіяні 48 спортсменів, 12 у кожному виді спорту, віком від 16 до 21 року, з яких 12 дівчат та 36 хлопців різної спортивної кваліфікації.

Дослідження проводились за анкетним опитуванням - з метою вивчення першочергових мотивів приходу юних спортсменів у спорт та за двома методиками - *Методика «Мотиви занять спортом»* (за А. В. Шаболтас), що призначена для виявлення домінуючих цілей (особистісних смислів) занять спортом і включає в себе 10 мотивів-категорій, відповідних певним висловлюванням (судженням), наведених в опитувальнику, та методика *«МАС»* (за Є. П. Ілліним) яка направлена на виявлення устремління (мотивації) людини на досягнення мети, устремління до суперництва (азартності) та устремління до соціального престижу.

Результати дослідження. На початку нашого дослідження ми провели анкетування спортсменів. Отримані відповіді дозволили виявити мотиви приходу у спорт юних спортсменів.

Отже результати анкетування показали, що мотивом приходу у спорт є:

- за порадою батьків, родичів — 46 %;
- за сімейним традиціям — 4 %;
- за порадою друзів, товаришів — 21 %;
- бажання в майбутньому пов'язати вид спорту з професійною діяльністю — 29 %.

Для наочності отриманих даних було побудовано діаграму, яка відображає відмінності у мотивах приходу у спорт між представниками різних видів спорту (рис.1).

Мотив емоційного задоволення (ЕЗ) — прагнення, яке відображає радість руху і фізичних зусиль, переважає у 12 членів вибірки (25%) займаються спортивною гімнастикою, що може бути обумовлено естетичністю даного виду спорту.

Мотив соціального самоствердження (СС) — прагнення проявити себе, що виражається в тому, що заняття спортом і досягнення при цьому успіхів розглядаються з точки зору особистого престижу, поваги знайомих, глядачів, переважає у 5 членів вибірки (10%), що займаються боротьбою, що можна пояснити тим, що після завоювання перемоги на змаганнях їх авторитет в своєму середовищі значно підвищується.

Мотив фізичного самоствердження (ФС) — прагнення до фізичного розвитку, становлення характеру переважає у 29 членів вибірки (60%), що займаються академічним веслуванням, гандболом та боротьбою, що може бути обумовлено тим, що у спортсменів часті інтенсивні тренування, які сприяють їх фізичному вдосконаленню.

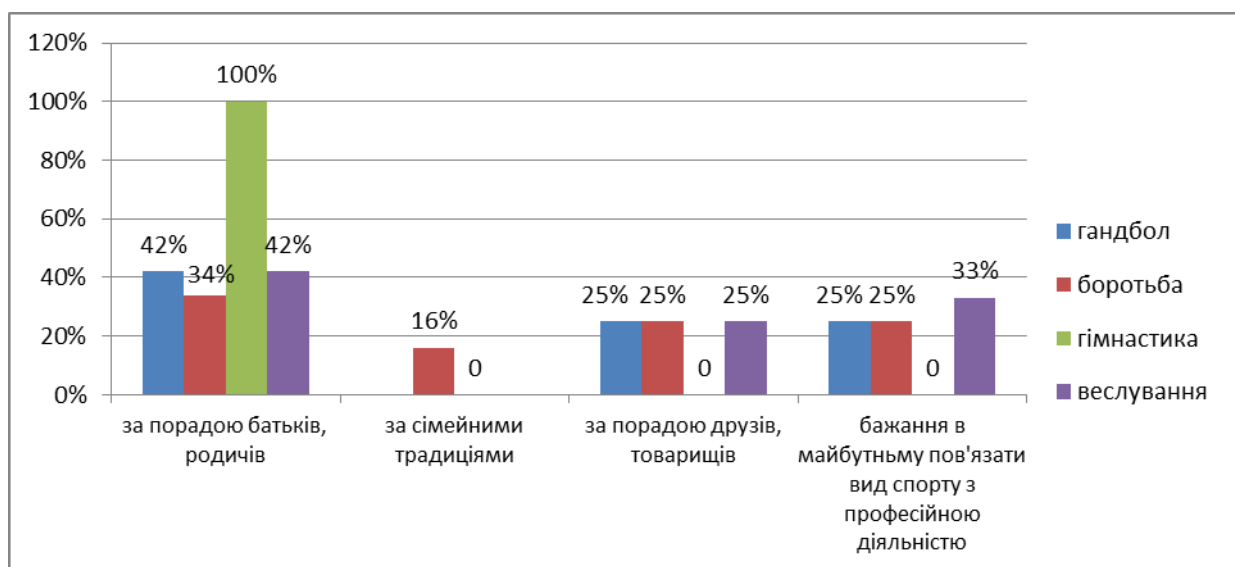

Рис. 1. Відмінності у мотивах приходу у спорт між представниками різних видів спорту

Результати дослідження за методикою «Мотиви занять спортом» (А.В. Шаболтас) представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Домінуючі мотиви у видах спорту

Вид спорту	Мотиви - категорії у %									
	СМ	СЕ	ФС	СС	ЕЗ	ДУ	СП	РВ	ПД	ЦП
Гандбол	16,5	12,5	20	-	-	21	-	-	100	-
Гімнастика	-	12,5	-	-	25	21	-	-	100	8
Боротьба	-	-	20	10	-	21	8	-	100	8
Веслування	16,5	-	20	-	-	21	-	8	100	8

Примітка: ЕЗ - Мотив емоційного задоволення; СС - Мотив соціального самоствердження; ФС - Мотив фізичного самоствердження; СЕ - Соціально-емоційний мотив; СМ - Соціально-моральний мотив; ДУ - Мотив досягнення успіху в спорті; СП - Спортивно-пізнавальний мотив; РВ - Рационально-вольовий (рекреаційний) мотив; ПД - Мотив підготовки до професійної діяльності; ЦП - Цивільно-патріотичний мотив.

Соціально-емоційний мотив (СЕ) — прагнення до спортивних подій через їх високу емоційності, неформальність спілкування, соціальної та емоційної розкритості домінує у 12 юних спортсменів (25%), що займаються гандболом і спортивною гімнастикою.

Соціально-моральний мотив (СМ) — прагнення до успіху своєї команди, заради якого треба тренуватися, мати хороший контакт з партнерами, тренером, домінує у 16 членів вибірки (33%), які займаються гандболом і академічним веслуванням, що говорить про відповідальність спортсменів.

Мотив досягнення успіху в спорті (ДУ) — прагнення до досягнення успіху, поліпшення особистих спортивних результатів переважає у 42 членів вибірки (87,5%), що займаються гандболом, боротьбою, веслуванням та гімнастикою.

Спортивно-пізнавальний мотив (СП) — прагнення до вивчення питань технічної і тактичної підготовки, науково обґрунтованих принципів тренування домінує у 4 спортсменів (8%), що займаються боротьбою.

Рационально-вольовий (рекреаційний) мотив (РВ) — бажання займатися спортом для компенсації дефіциту рухової активності при розумовій (сидячій) роботі переважає у 4 спортсменів (8%), що займаються веслуванням.

Мотив підготовки до професійної діяльності (ПД) — прагнення займатися спортом для підготовки обраної професійної діяльності переважає у 48 спортсменів (100%), що займаються боротьбою, греблею, гандболом і спортивною гімнастикою.

Цивільно-патріотичний мотив (ЦП) — прагнення до спортивного вдосконалення для успішного виступу на змаганнях, для підтримки престижу колективу, міста, країни домінує у 12 спортсменів (25%), що займаються боротьбою, веслуванням і гімнастикою.

За результатами методики «Мотиви занять спортом» (А. В. Шаболтас) у досліджуваній вибірці переважають мотиви заняття спортом: мотив підготовки до професійної діяльності (ПД), мотив фізичного самоствердження (ФС), мотив досягнення успіху в спорті (ДУ).

Отже ми можемо зробити висновок, що за результатами методики «мотиви занять спортом» було виявлено, що домінуючим мотивом є мотив підготовки до професійної діяльності (ПД), прагнення займатися спортом для підготовки до обраної професійної діяльності — 100%.

Результати дослідження за методикою Є. П. Льїним — на виявлення мотивації спортсменів щодо досягнення мети, суперництва та підвищення соціального престижу представлені в таблиці 2.

Таблиця 2.

Домінуючі мотиви у виборі визначеного виду спорту

Вид спорту №	Устремління до соціального престижу (%)	Устремління до суперництва (%)	Устремління на досягнення мети (%)
Гандбол	8	67	25
Боротьба	17	25	58
Веслування	33	17	50
Гімнастика	17	17	66
Середнє значення	19	31	50

Таким чином ми можемо стверджувати, що спортсмени різної спеціалізації у віці від 16 років мають досить серйозні мотивації щодо занять спортом, у гандболі основою є устремління до суперництва (67% респондентів); устремління до досягнення мети є домінуючим у вільній боротьбі (58%), гімнастиці (66%) і також у академічному веслуванні (50%).

Висновки. За результатом проведеного дослідження, нами було виявлено, що батьки відіграють одне з найважливіших значень при обранні спортивної спеціалізації, адже 46% дітей пов'язали своє життя зі спортом за порадою батьків та родичів, трохи менше дітей йдуть у спорт за власним бажанням, аби у майбутньому пов'язати його з професійною діяльністю – 29 %, за порадою друзів 21% та за сімейними традиціями – 4%.

Результати дослідження за методиками А.В. Шаболтас «Мотиви занять спортом» та «МАС» (Є.П. Іллін) показали, що в кожному виді спорту переважають в більшій чи меншій мірі ті чи інші мотиви. Але мотив підготовки до професійної діяльності виявився домінуючим для усіх спортсменів (100%), що говорить про те, що усі спортсмени у нашому дослідженні займаються обраним видом спорту для підготовки до професійної діяльності.

Література

1. Станін М.І. Мотивація спортивної діяльності /М.І. Станін – К.: Либідь, 2002. – С. 3-5.
2. Тропніков В.І. Структура і динаміка мотивів спортивної діяльності /В.І. Тропніков – К.: Олімпійська література, 1989. - С. 14.
3. Шаболтас А.У. Мотиви занять спортом /А.У. Шаболтас – К.: Олімпійська література, 2004. – 189 с.
4. Ханін Ю.Л. Проблемы мотивации в спорте //Спорт в современном обществе /Ю.Л. Ханін, В.М. Выдрина - М.: Физкультура и спорт, 1980. - С. 124-184.
5. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів: [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту]: у 2 ч. /Б.М. Шиян. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2004. – Ч. 1. – 272 с. ; Ч. 2. – 248 с.